

Kulturutskottets yttrande 2024/25:KrU5y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har beslutat att be övriga utskott att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 och eventuella följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen. I detta yttrande redovisar kulturutskottet sina överväganden i fråga om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde. Yttrandet behandlar endast de riksdagsskrivelser som tillkommit med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen. I yttrandet finns en avvikande mening (S, V, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 lämnar regeringen en redovisning av vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som har överlämnats till regeringen. Totalt redovisar regeringen 14 riksdagsskrivelser med beslut som riktats till regeringen med anledning av kulturutskottets betänkanden, varav 11 anges vara slutbehandlade.

Regeringen redovisar i skrivelsen att riksdagsskrivelse 2009/10:144 inte är slutbehandlad. Riksdagen tillkännagav att regeringen bör överväga de särskilda problem som systemet med ändamålsfastigheter och kostnadshyra för med sig inom kulturområdet. En sakkunnig fick den 8 maj 2024 i uppdrag att göra en fördjupad analys av effekterna av kostnadshyresmodellen och föreslå nya principer för hyressättningen. Uppdraget redovisades den 3 december 2024 i promemorian Efter kostnadshyra – ändamålsenlig hyresmodell för fem centrala kulturinstitutioner (Ds 2024:32). Promemorian har remitterats och remisstiden gick ut den 20 mars 2025. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Riksdagsskrivelse 2017/18:242 redovisas som slutbehandlad. Riksdagsskrivelsen avsåg ett tillkännagivande om att offentliga bidrag inte ska kunna ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet. Regeringen har i proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor anförts att tillkännagivandet är tillgodosett genom propositionens förslag om demokrativillkor för offentliga bidrag. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2023/24:KrU7, rskr. 2023/24:271).

Enligt regeringen är riksdagsskrivelse 2019/20:179 inte slutbehandlad. Riksdagsskrivelsen föranleddes av ett tillkännagivande om hästnäringen m.m. på en omreglerad spelmarknad och att regeringen bör se till att en ny modell för finansiering av hästnäringen kommer till stånd snarast. I propositionen Avveckling av statliga kasinon (prop. 2024/25:73) gjorde regeringen bedömningen att kontrollen över Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG) bör överlämnas till dess ägare, under förutsättning att den långsiktiga finansieringen av hästnäringen kan säkerställas utan sådan kontroll. Regeringen meddelade i propositionen sin avsikt att se över och vid behov revidera avtalet mellan staten och hästsportförbunden. Regeringen har i april 2025 ingått ett nytt avtal med ATG som innebär minskad statlig kontroll över ATG och bl.a. en uppräknings av det belopp som utbetalas till Hästnäringens nationella stiftelse.

Regeringen redovisar vidare riksdagsskrivelse 2021/22:265 som slutbehandlad. Riksdagsskrivelsen avsåg ett tillkännagivande om identifiering,

repatriering och restitution av samiska kvarlevor och samiska föremål. Regeringen anför i skrivelse 2024/25:75 att Riksantikvarieämbetet i regleringsbrevet för 2023 fick i uppdrag att analysera och beskriva hur nuvarande juridiska, ekonomiska och praktiska förutsättningar möjliggör, eller utgör ett hinder, för processen att identifiera och återbörda samiska föremål och mänskliga kvarlevor. Riksantikvarieämbetet har därefter redovisat uppdraget för regeringen genom rapporten Förutsättningar för identifiering och återlämnande av samiska kvarlevor. Myndigheten menade att det finns ett fungerande regelverk för återlämnande i Sverige och att det därför inte finns några betydande juridiska hinder för dessa processer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tagit del av regeringens redogörelser i skrivelse 2024/25:75 i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde. Enligt utskottets bedömning ger redogörelsen en rättvisande bild av hur riksdagsskrivelser och tillkännagivanden har hanterats. Utskottet har inget att invända mot regeringens hantering av de aktuella riksdagsskrivelserna och bedömningar när det gäller tillkännagivandena. Det finns därför inte skäl till några kommentarer från utskottets sida med anledning av redogörelserna i skrivelse 2024/25:75 i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde.

Stockholm den 6 maj 2025

På kulturutskottets vägnar

Mats Berglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Berglund (MP), Malin Danielsson (L), Alexander Christiansson (SD), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Emma Ahlström Köster (M), Runar Filper (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Anna-Lena Hedberg (SD), Kristoffer Lindberg (S), Louise Thunström (S), Karin Rågsjö (V), Anne-Li Sjölund (C) och Camilla Rinaldo Miller (KD).

Avvikande mening

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 (S, V, MP)

Mats Berglund (MP), Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Ewa Pihl Krabbe (S), Kristoffer Lindberg (S), Louise Thunström (S) och Karin Rågsjö (V) anför:

Vi delar inte utskottets bedömning att regeringens åtgärder är tillräckliga när det gäller repatriering av samiska föremål och mänskliga kvarlevor (rskr. 2021/22:265). Regeringens svar på riksdagens tillkännagivande begränsar sig i praktiken till en informationsinsats och ett tillfälligt bidrag, vilket varken motsvarar behoven eller allvaret i frågan. Det handlar om att ta ansvar för en historisk oförrätt och säkerställa att återbördandet genomförs med respekt, delaktighet och långsiktigt stöd.

Riksantikvarieämbetets utredning visar tydligt att det finns betydande praktiska hinder för repatriering, bl.a. brist på samordning, oklar ansvarsfördelning och otillräckliga resurser. Trots att Sametinget föreslås som en naturlig samordnande aktör, ges det inte något uppdrag eller långsiktigt stöd. Dessutom exkluderas Sametinget från det lilla och tillfälliga bidrag som utlysts, vilket är orimligt.

Regeringen måste nu ta sitt ansvar. Sametinget bör få i uppdrag att inrätta en samordnande funktion för återlämnandefrågor – både som en motpart för museerna och som rådgivare för kravställare som vill begära tillbaka föremål och kvarlevor. Både privatpersoner och institutioner bör kunna använda sig av den samordnande funktionen och det ska finnas en långsiktig finansiering för detta ändamål. Utan dessa åtgärder riskerar processen att stanna av. Sverige har ett moraliskt ansvar att säkerställa att repatrieringen genomförs på ett respektfullt, rättssäkert och långsiktigt hållbart sätt.